Uppgifter om medborgarinitiativet

Medborgarinitiativets titel

Född frisk – sluta med ”omvändelseterapier”

Datering av initiativet

19.7.2021

Initiativets form

Förslag om att lagberedning ska inledas

Innehållet i initiativet

Syftet med medborgarinitiativet är att förbjuda terapier som syftar till att omvända personer som hör till sexuella minoriteter och könsminoriteter till ciskönade heterosexuella personer.

Med omvändelseterapier avses behandlingar som syftar till att ändra en persons sexuella läggning eller könsidentitet. De bygger på den snedvridna tanken att en sexuell läggning som skiljer sig från heterosexualitet eller en könsidentitet som skiljer sig från det kön som fastställs vid födseln på något sätt kan botas och korrigeras, således ”omvändas”.

Omvändelseterapierna strider mot de mänskliga rättigheter som tryggas i grundlagen och i internationella konventioner. Det här medborgarinitiativet förutsätter att riksdagen vidtar åtgärder för att trygga de mänskliga rättigheterna för finländare och andra som bor i Finland genom att kriminalisera sådana terapier.

Motiveringar

Vetenskapliga rön visar att det inte går att ändra på någons sexuella identitet eller könsidentitet med åtgärder som omvändelseterapier. Dessutom finns det vetenskapliga belägg på att terapierna orsakar långvarig skada och belastning för den psykiska hälsan hos dem som behandlas. Terapierna leder till att personer som funderar på sin identitet eller brottas med frågor som gäller identiteten inte får adekvat kunskap och stöd och berövas möjligheten att få sina grundläggande fri- och rättigheter tillgodosedda. Patientorganisationer och människorättsorganisationer som representerar sexuella minoriteter och könsminoriteter blir årligen kontaktade av finländska patienter som har erbjudits omvändelseterapi eller utsatts för påtryckning att delta i sådan.

Föräldrar och vårdnadshavare till barn med en annan sexuella identitet än heterosexuell eller en annan könsidentitet än den som fastställts vid födseln kan orsaka barnens utveckling och psykiska hälsa allvarlig skada genom att tvinga sina barn att delta i omvändelseterapier.

Också inom den finländska hälso- och sjukvården råder det fortfarande en uppfattning att det på något sätt skulle vara en fråga om åsikt hur man förhåller sig till sexuella minoriteter, könsminoriteter och omvändelse, och att så kallad omvändelse skulle vara acceptabelt om patienten själv önskar det, trots att

sådana behandlingar är pseudovetenskap och kan jämställas med olika former av alternativmedicinska behandlingar.

Flera psykologiska och medicinska organisationer, såsom Psykiaterföreningen i Finland, American Psychological Association, American Medical Association, Royal College of Psychiatrists och American Psychoanalytic Association, har entydigt tagit avstånd från omvändelseterapier på grund av deras skadlighet.

Av EU-länderna förbjöd Malta 2016 omvändelseterapier genom lag. I flera andra västländer, exempelvis Tyskland, Kanada och flera delstater i Förenta staterna, pågår lagstiftningsprojekt för kriminalisering av dessa terapier. Även Europaparlamentet har uppmanat sina medlemsstater att förbjuda omvändelseterapier.

Omvändelseterapierna är redan kriminella, men de identifieras inte som sådana. Enligt 21 kap. 5 § i strafflagen förutsätter misshandel inte fysiskt våld, om gärningen ändå skadar offrets hälsa. Skadan kan utöver den fysiska hälsan drabba också den psykiska hälsan, och omvändelseterapier tenderar att orsaka den typen av skada. Men det kan i praktiken visa sig svårt att döma den som erbjuder sådan terapi för psykisk misshandel, exempelvis för att det kan vara svårt att tydligt bevisa orsakssambandet mellan gärningen och den uppkomna skadan och för att det kan vara så pass svårt att utläsa att omvändelseterapi är straffbart enligt gällande lag att den skyldige kan gå fri från straff. Alltid när något förbjuds genom lag och när gärningen beläggs med straff, förutsätts det att lagen är särskilt tydlig, exakt och noggrant avgränsad. Så är för närvarande inte fallet i fråga om omvändelseterapier.

Även om omvändelseterapierna i de flesta fall skulle uppfylla rekvisitet för misshandel, vore det således effektivast att genom lag separat föreskriva att de är kriminella för att avvärja den skada terapierna orsakar. Kriminalisering ger också en tydlig signal om att samhället inte kan acceptera dessa terapier, och utesluter aktörer som erbjuder omvändelseterapi från samhällets olika tjänster och förmåner. I fortsättningen skulle det till exempel kunna gå att förklara en förening som erbjuder omvändelseterapi upplöst.

Eftersom omvändelseterapierna tenderar att allvarligt skada barnets hälsa och utveckling och kränker barnets självbestämmanderätt är det självklart att de terapier som riktar sig till minderåriga och andra omyndiga bör kriminaliseras. Dessutom är det klart att ofrivillig omvändelseterapi bör kriminaliseras. Men omvändelseterapi kan också handla om att en myndig person som ur ett rent juridiskt perspektiv kan ge sitt samtycke till omvändelseterapi av sociala, ekonomiska eller psykiska skäl befinner sig i en situation där det i praktiken inte är möjligt att säga nej till omvändelseterapi. Även de omvändelseterapier som ges och erbjuds myndiga bör alltså kriminaliseras. Den kränktas samtycke ska trots det även i fortsättningen vara en omständighet som ska beaktas i enlighet med rättspraxis, där man från fall till fall bedömer om den berörda personen kan ge sitt samtycke frivilligt och har möjlighet att ångra sig.

Omvändelseterapier bör alltså förbjudas helt och hållet, inte bara för vissa grupper av människor. Eftersom det inte finns några vetenskapliga belägg för nyttan med omvändelseterapier och den skada som de medför är betydande, begränsar ett fullständigt förbud mot dem inte de individuella friheterna på ett sätt som kränker dem eller saknar tillräckliga skäl. Ett totalförbud skulle också effektivisera övervakningen och verkställigheten av förbudet.

Syftet med initiativet är inte att förbjuda utövandet av så kallad själavård eller annan religionsfrihet så länge det inte förvandlas till ”omvändelse” som kränker de grundläggande fri- och rättigheterna och hälsan. Målet med initiativet är tvärtom att en person som hör till en minoritet i fråga om sexuell läggning eller könsidentitet ska ha bättre möjligheter än tidigare att utöva sin självbestämmanderätt samtidigt både i fråga om sin sexuella identitet eller könsidentitet och i fråga om sin religiösa övertygelse.

När en gärning kriminaliseras är det alltid fråga om avvägning mellan olika grundläggande fri- och rättigheter. Individernas handlingsfrihet begränsas genom kriminalisering av en gärning, när gärningen orsakar andra individer och samhället skada som överstiger gärningens eventuella nytta eller gränserna för individens handlingsfrihet. Lagstiftaren är skyldig att respektera de individuella friheterna och förhålla sig försiktigt till kriminalisering, men också skyldig att använda kriminalisering som ett verktyg för att trygga de individuella friheterna och de grundläggande fri- och rättigheterna (se grundlagsutskottets utlåtande GrUU 23/1997 rd, s. 3). Detta medborgarinitiativ förutsätter således att riksdagen vidtar åtgärder för att kriminalisera omvändelseterapier.

Ekonomiskt bidrag för initiativet

Inget

Insamlingskanaler för stödförklaringar

Medborgarinitiativ.fi

Länkar till andra webbplatser

Psykiaterföreningen i Finlands ställningstagande till omvändelseterapier

Finlands Psykologförbunds ställningstagande mot omvändelseterapier

American Psychological Association, ställningstagande mot omvändelseterapier i fråga om sexualitet

American Psychological Association, ställningstagande mot omvändelseterapier i fråga om könsidentitet

Ansvarspersoner

Pekka Rantala

Julia Peltonen

Anna Harjuvaara

Perttu Jussila

Fatim Diarra